

Skúgvurin

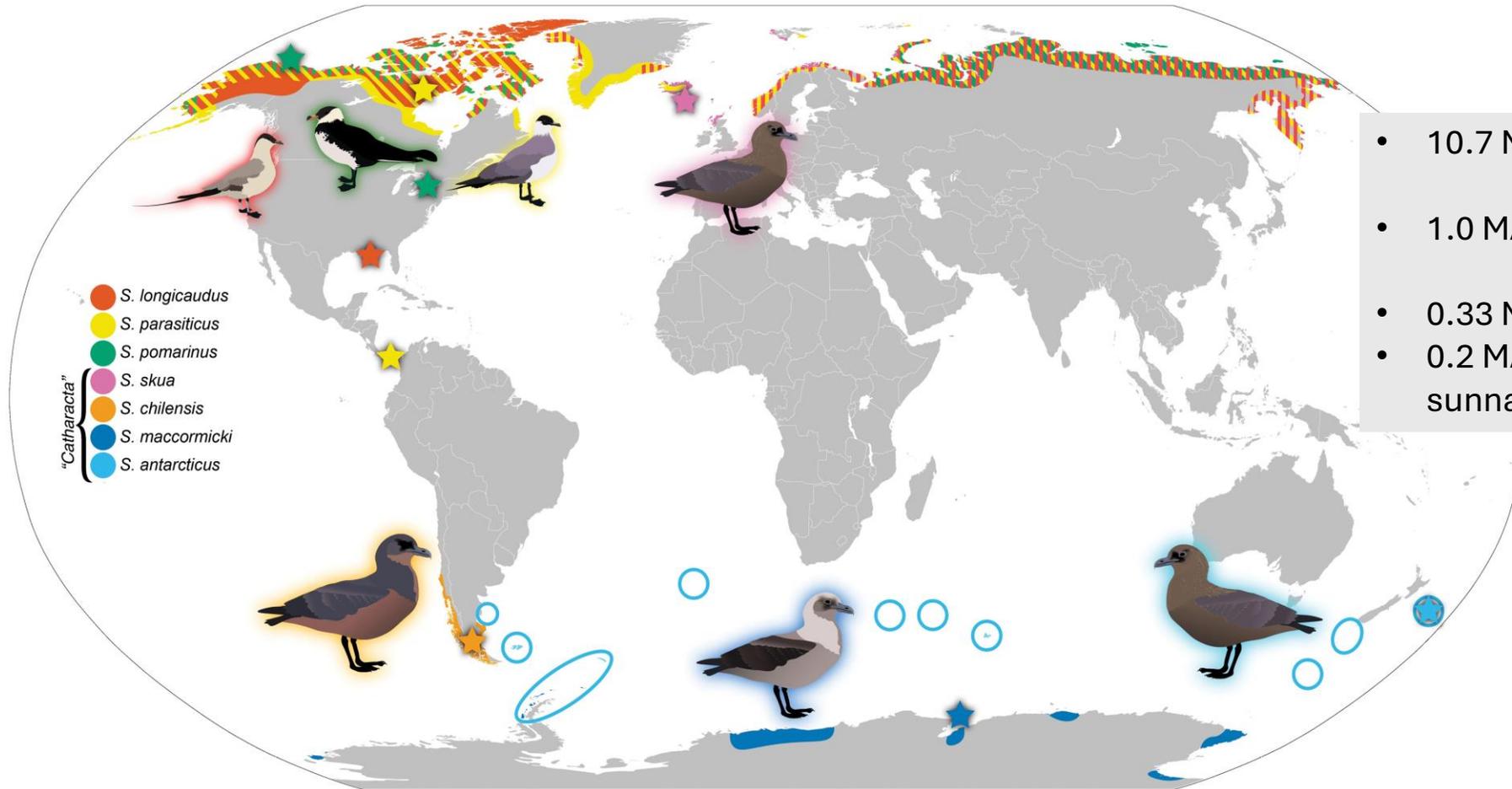
- í føroysku vistskipanini

Sjúrdur Hammer, ph.d

-
- Stutt um skúgvín
 - Hvar hann finst
 - Vistfrøðiligu leiklutirnir
 - Okkara stríð við skúgvín
 - Framtíðin fyri skúgvinum

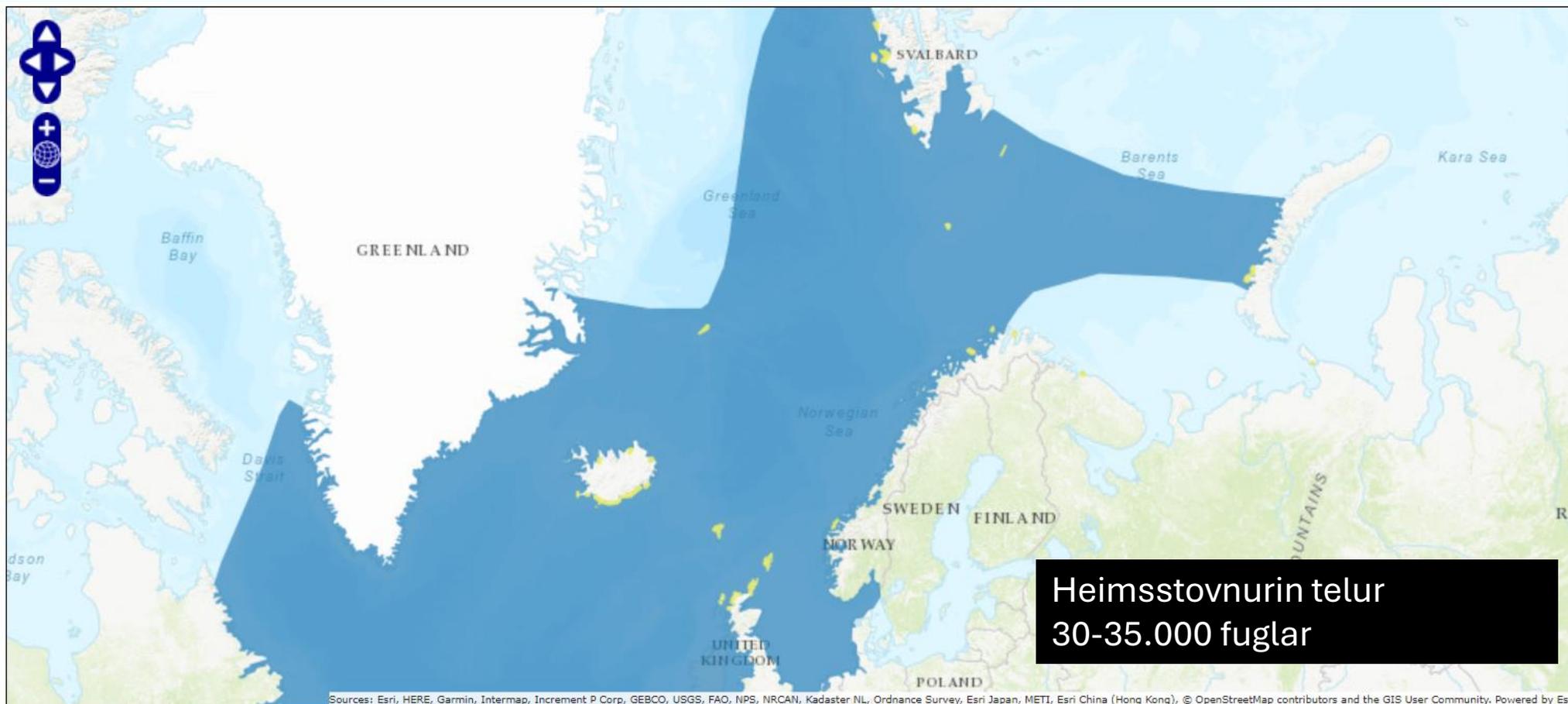

- 10.7 Milliónum Árum Síðani (MÁS) greinaðust kjógvar og skúgvar
- 1.0 MÁS – skúgvar og jóar greinast frá hvørjum øðrum
- 0.33 MÁS Stóru skúgvasløgini splittast
- 0.2 MÁS eru okkara skúgvar fluttir av sunnaru hálvkúlu til norðaru hálvkúlu

Mikkelsen, E. K., & Weir, J. T. (2023). Phylogenomics Reveals that Mitochondrial Capture and Nuclear Introgression Characterize Skua Species Proposed to be of Hybrid Origin. *Systematic Biology*, 72(1), 78–91. <https://doi.org/10.1093/sysbio/syac078>

Heimsútbreiðsla í dag

Legend

Náttúruvísindaliga vøggan hjá skúgvinum var í Føroyum

Henrik Højer (NO) (1603-4)

- “De tre sidste Arter synes at være sjældne på Færøerne”, og Højer leggur afturat: “Hvor disse tre Arter yngler, vides ikke”
- “Skua” í samskifti við Carolus Clucius (á myndini)

Morten Thrane Brunnich (DK) (1764)

- Ornithologia Borealis
- Catharacta skua
- “Typuslag” úr Skúvoy

Finn Salomonsen (DK) (1909-1983)

- “Naar Færøernes fugleliv i den ældre tid var bedre kendt end Danmarks, ja - man kan godt sige - bedre end de fleste andre europæiske landes, skyldtes det, at fuglelivet her mere end noget andet sted spiller en rolle økonomisk for befolkningen, og at denne derfor lever i intim kontakt med naturen paa disse afsides øer.”

Vistfrøðiligu leiklutirnir hjá skúgvinum

Nógvur skúgvur
hevur verið etin

Tøðevni

“Skaða-
fuglur”

Neiligt árin á seyð,
Lunda og annan
sjófugl

Tilfeingi

Ræðfuglur

Ábending um
dálkingar-
støðuna

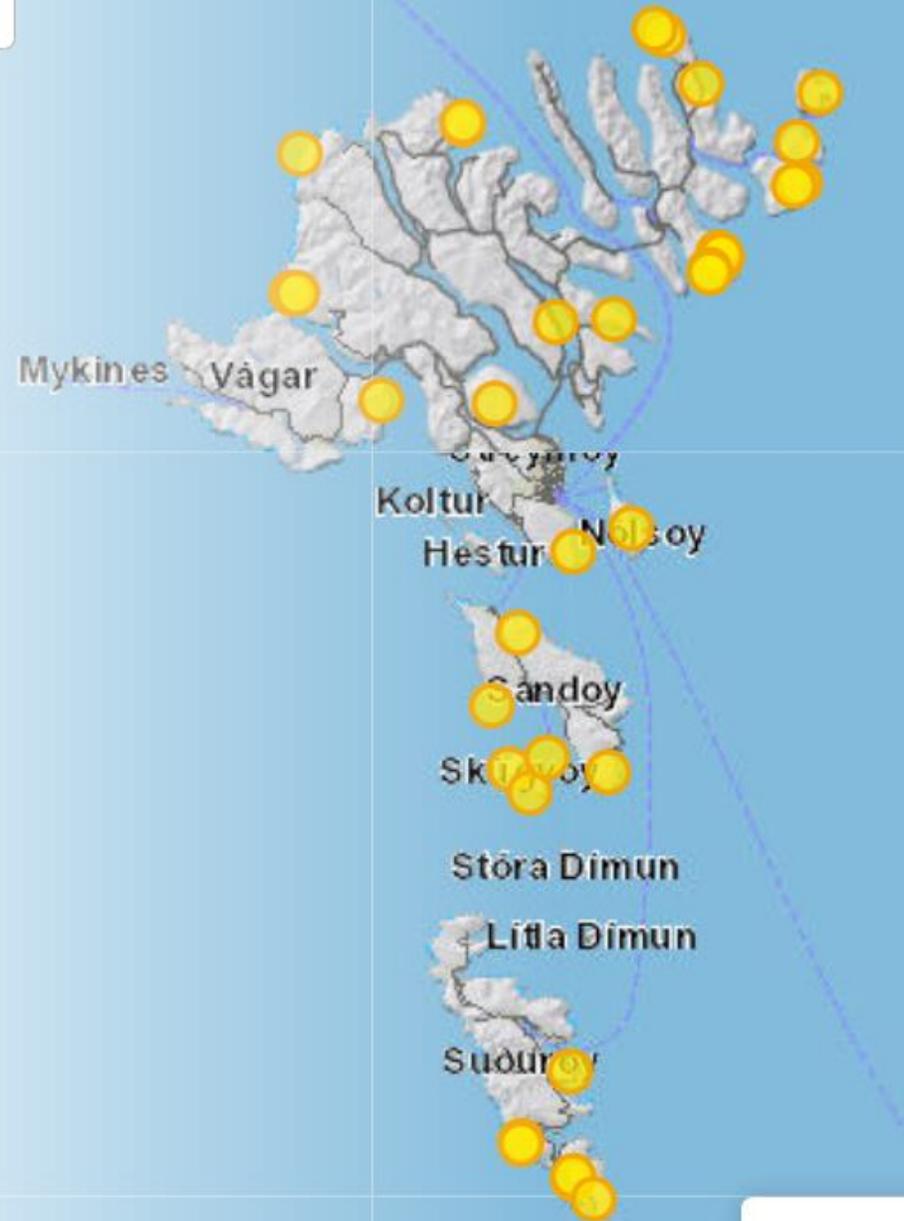
Rovfuglur

Nátúrlig útveljing –
við til at halda aðrar
stovnar sunnar og
tálma aðrar stovnar

matríkul, adressu, staða

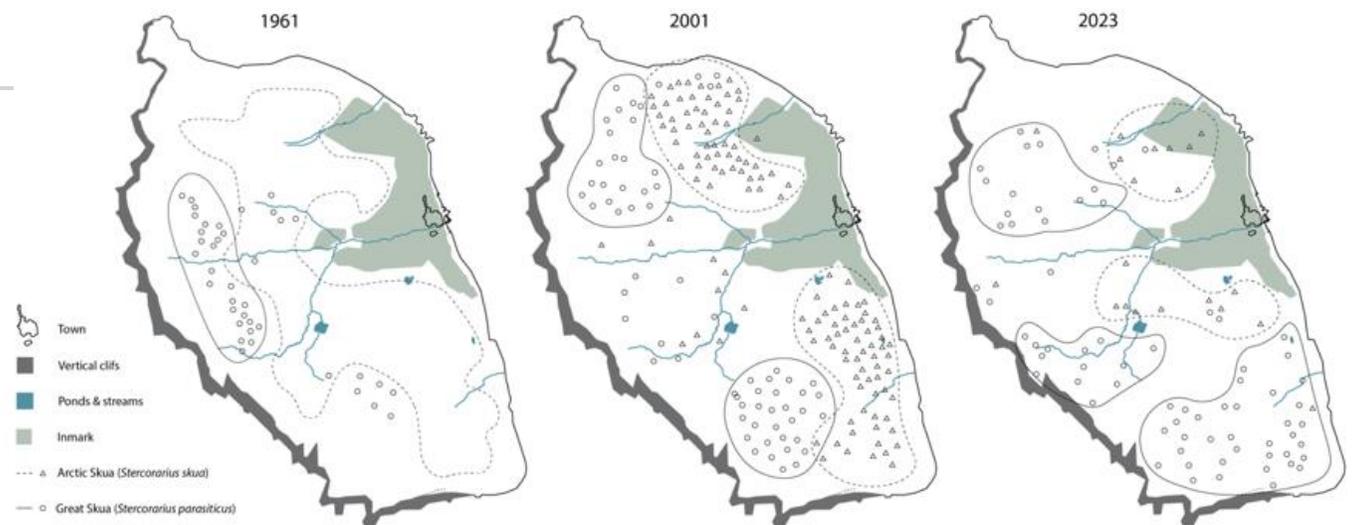

Staðarnøvn sum nevna skúgv

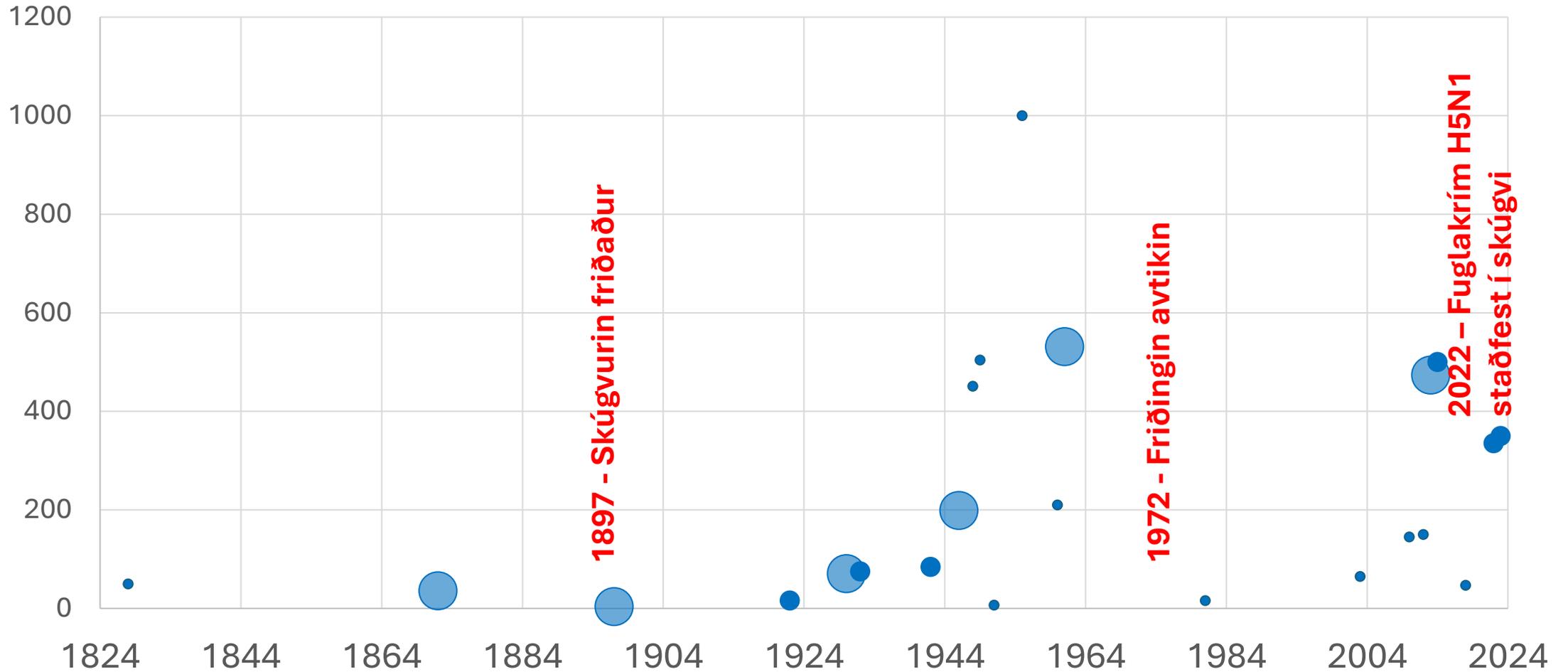

0mi
ors

Útbreiðslan av skúgví í Skúvoy er nógv broytt gjøgnum árin

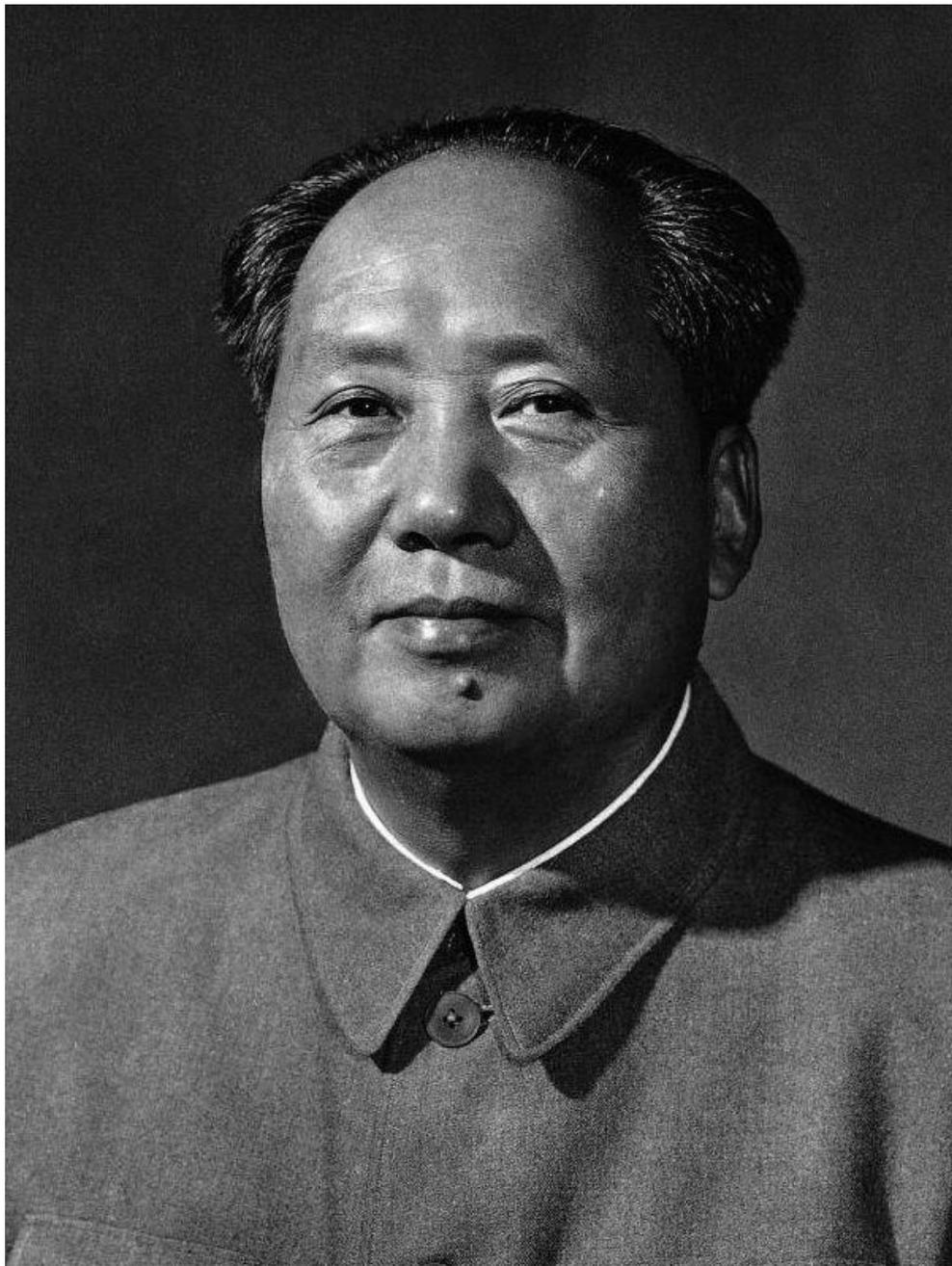
Føroyski skúgvastovnurin yvir 200 ár

Støddin á punktinum endurspeglar hvussu umboðandi teljingin er av stovninum

Samsýningarveiða > Nevtollur > Fuglaveiðulóg

THE SOCIAL COSTS OF KEYSTONE
SPECIES COLLAPSE: EVIDENCE FROM
THE DECLINE OF VULTURES IN INDIA*

Eyal G. Frank¹ and Anant Sudarshan²

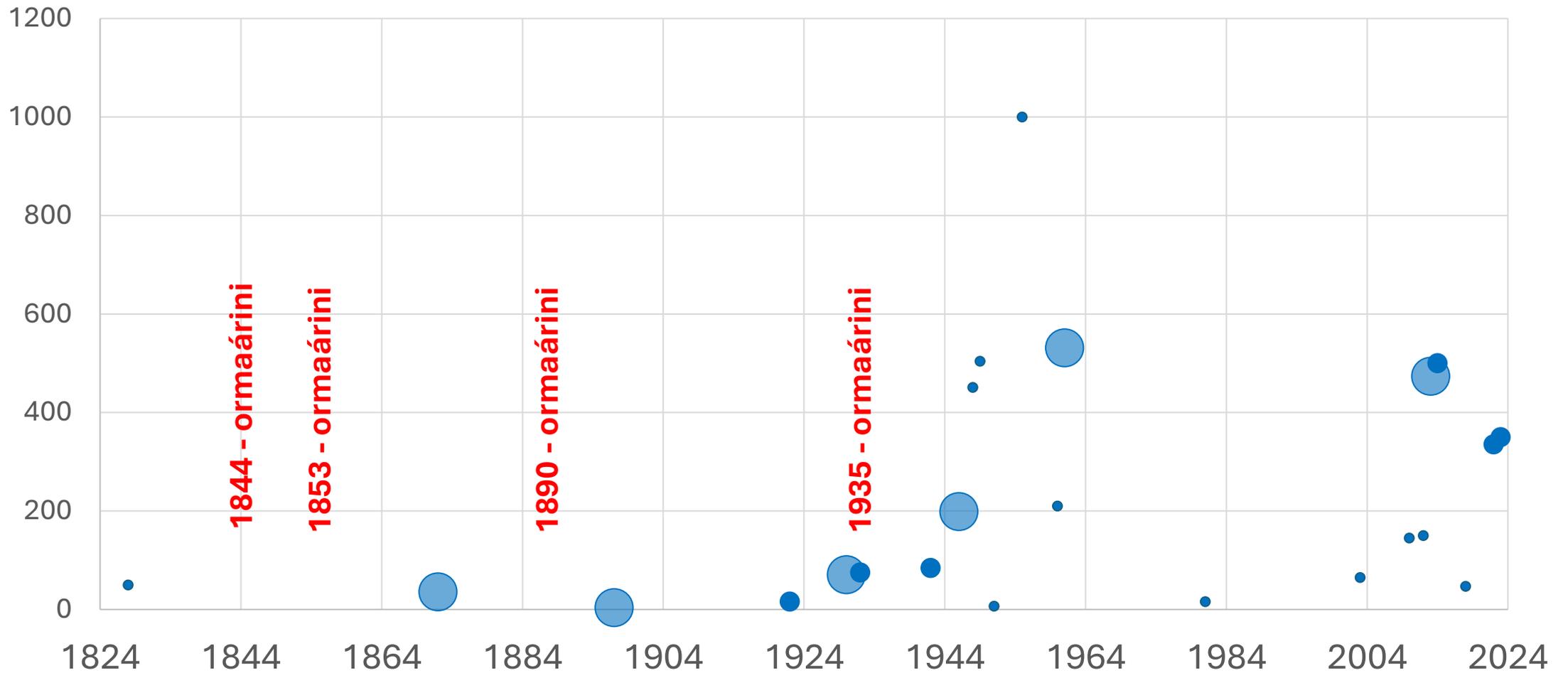
¹*Harris School of Public Policy, University of Chicago. Keller Center, 1307 E 60th St. Chicago, IL 60637, USA. Email: eyalfrank@uchicago.edu*

²*Department of Economics, University of Warwick. Coventry, CV4 7AL, UK. Email: anant.sudarshan@warwick.ac.uk*

March 10, 2023

Tað hefur mangan víttfevnandi avleiðingar tá ið fólk og samfeløg fara í hernað ímóti náttúruni og serliga tá fólk fara í stríð ímóti teimum “nátúrligu skrellimonnum” og rovdjórum

Føroyski skúgvastovnurin yvir 200 ár og ”herviligu ormaárini”

Støddin á punktinum endurspeglar hvussu umboðandi teljingin er av stovninum

Skurðurin var vánaligur
tey ringastu ormaárini.
Tilvildarlig mynd úr Gøtu.
Natmus.dk

Prestur av Viðareiði: Færingen vilde derfor
gjøre vel i at frede om Haugefuglen ...“ (H. J.
J. Sørensen: Endnu nogle bemærkninger
om Færøerne, 1859).

TEY HERVILIGU ORMAÁRINI

Ormaár við stórum seyða- og neytafelli hava verið so hervilig, at fólk í langa tíð brúktu ormaár sum eina tíðarfesting – við ongum árstali. Tað kundi vera antin áðrenn ella aftan á ormaárið. Árstalið var sum so óneyðugt, tí talan var bara um eina tilvísing um onkra hending fyrri langari tíð síðani. Við ymiskum keldum, ikki minst sýslumansfrágreiðingum, hevur seinni borit til at tíðarfeita fleiri av ormaárunum.

Helgi Jacobsen
helg@listav.is
Journalistur og
ritstjórnari

Fyri fimmti árum síðani skrivaði norsk universitets-
lektarin Brynjulf Alver bók við heitinum *Dag og merke*.
Við bókini vildi hann prógva, at á bygd í Noregi hava
fólk roknað hendringar eftir ávísnum árum. Hann nevnr
stóran kavavetur í Kvås í 1877, ódnarveður á Sunnmøre
í 1896, tá 13 bátar sorlaðust, skógfall í Kvam í 1837
og so framvegis.

Saktans kundu fleiri bókur verið skrivaðar um
líknandi fyrbrigdi í Føroyum. Men helst er tað ikki
neyðugt hjá okkum at prógva, at fólk rokna hendringar
eftir ávísnum árum, tí í Føroyum hevur tað verið sera
fastgrögvíð í tíðarroknáingini at brúka ávísar hendringar
fyrri at nágreina, nær okkurt fór fram.

Í nýggjari tíð er vanligt at siga, at hetta ella hatta
hendi beint eftir kriggeið. Fólk kunnu eisini taka til,
at okkurt ávíst hendi, tá ið spanska sjúka gekk í
Føroyum. Ella at okkurt fór fram tað árið, Hong

Ormaárvalkur (*Cesapteryx
graminis*) er eitt slag av
heysgeranni.

FRÓÐI

Þótt stóratí skada her
tátt, nú verit skiligt
herfyri hava sagt, at
vóars. Væl er tað
um hjálpt til at muna
tes, sum fíðir seyðin
ta, at ein fáliskipadur
seyðin, tá ið megin-
n verður uppetin av
ann eftirgróðurin bliva
tendur væl inni í vetri,
so dánt av tí, at ve-

Føringatíðindi um ormaárið / 1892.

til, at ormaár er eitt ávíst ár við nógvum grasormi og
at ofta varð tikið til: árið fyrri ella eftir ormaárið.

Í skaldsøguni *Fedgar á Ferð* skrivur Heðin Brú um,
tá ið meslingarnir aftur fóru at ganga:

„Táð var sørgjarmorgun í Ketilsbúsi, øll mistu málið.
Konan rípaði hárðina aftur: – Eg vil ikki hava menn-
iskjans bein inn um mína gátt, tað skulu tit víta, vit
skjggja. Her hava ikki verið meslingar síðan ormaárið,
nú eini háltvundnað ár, staðurin verður øyðin...“
(*Fedgar á ferð*, *Bókstjórnur 1976*, bl. 141).

Í skaldsøguni sípar Ketilskona helst til teir tiltiknu
meslingarnar í 1846, tá ið donsku læknarnir Panum
og Manicus vóru sendir til Føroya at hjálpa færoy-
ingum.

Eitt ormaár var sum nevnt í 1844. Onnur ring
ormaár vóru bæði í 1853 og 1854, og í 1891 og
1892 vóru somuleiðis hervilig ormaár. 1919 var eitt
ringt ormaár onkustaðni, tí í Føroyatíðindum stóð,
at „tað krykiv av ormi í ymsum høgum. Har, sum

so er státt, leika bæði seyður og neyt vitleys um
hagan, av tí at tey vamlast við gras og vatn, sum yður
av hesum djörum.“ (Føroyatíðindi 7. juli 1919).

36 grasormar á hvørjum fermetri

Í blaðunum í 1935 lesa vit eisini um eitt umfangandi
ormaár, har menn søgdu, at summir hagar vóru
sølgulir, sum var tað um veturin. Eisini søgdu bændur
í fleiri bygðum frá, at ein stórus partur av tí gamla
seyðinum var deyður. Landbúnaðarráðgevin Hans
Jacob Jacobsen (*Heðin Brú*) hevði kunnað málið og
var komin til tað úrslit, at í miðal vóru 36 grasormar
á hvørjum fermetri. Tað var nóg mikið til, at gras-
ormarnir kundu eta allan grasvøxturin av.

Fyrbriggið legði eisini staðanøvn eftir sær á ferðini.
Við Gjógv er eitt hampiliga stórt gil, ið nevnist
Ormagilið. Sagt verður, at ormaárið var tað fullt av
ormi, og at hetta er upprunin til navnið.

Á staðanavnsáttuni hjá Sunda kommunu er Orma-
gilið merkt á kortinum og henda frágreiðingin
stendur um upprunan: